

izvirni znanstveni članek
prejeto: 2006-09-10

UDK 316.77:004.738.52(497.6)

BOSNA IN HERCEGOVINA NA SLOVENSKEM DELU SVETOVNEGA SPLETA

Simon KERMA

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Inštitut za sredozemske humanistične in družboslovne študije,
SI-6000 Koper, Garibaldijska 1
Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper, SI-6000 Koper, Glagoljaška 8
e-mail: simon.kerma@zrs-kp.si; simon.kerma@fhs-kp.si

Jug BEBLER

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper, SI-6000 Koper, Glagoljaška 8
e-mail: jussko@gmail.com

IZVLEČEK

Avtorja v članku analizirata prisotnost in podobo Bosne in Hercegovine v slovenskem delu svetovnega spleta. Uvodoma predstavita delovno metodo, s katero si nato pomagata pri iskanju relevantnih zadetkov, ki se nanašajo na iskane pojme (ime države ali besedna zveza). "Specifično težo" prisotnosti Bosne in Hercegovine v slovenskem medmrežnem (internetnem) prostoru (kriterij iskanja je slovenski jezik) ugotovita tako, da primerjata število zadetkov za "Bosna in Hercegovina" na posameznih domačih in tujih spletnih iskalnikih s številom zadetkov za izbrane bližnje države. Sledi analiza strukture zadetkov za "Bosna in Hercegovina" po tematskih sklopih in primerjava strukture tematik po izbranih spletnih iskalnikih. V osrednjem delu raziskave avtorja s pomočjo analize vsebin proučita različne reprezentacije Bosne in Hercegovine na posameznih spletnih mestih agregiranih skupin družbenih akterjev (spletnih producentov), kot so množični mediji, izbrane državne/vladne strani in javni servisi, turistične agencije in civilna družba, tj. nevladne organizacije in društva. Rezultati so indikativni in v primerjavi z izkušnjami s konca 90-ih let kažejo na določene institucionalne premike glede percepcije in podobe obravnavanega prostora pri nas.

Ključne besede: Bosna in Hercegovina, medmrežje, analiza slovenskih spletnih mest, politična geografija

BOSNIA E ERZEGOVINA NELLE PAGINE INTERNET SLOVENE

SINTESI

Nell'articolo i due autori analizzano la presenza e l'immagine della Bosnia e Erzegovina all'interno delle pagine internet slovene. All'inizio viene presentato il metodo di lavoro con cui hanno deciso di selezionare i risultati delle ricerche effettuate per determinate parole (nome del paese o gruppi di parole). Il "peso specifico" della presenza della Bosnia-Erzegovina nello spazio internet sloveno (il criterio di ricerca è la lingua slovena) viene calcolato comparando il numero di risultati per la Bosnia-Erzegovina nei diversi motori di ricerca sloveni e stranieri con il numero di risultati per altri paesi limitrofi. Segue l'analisi della struttura dei risultati per la Bosnia-Erzegovina suddivisa in blocchi tematici e il confronto della struttura delle tematiche nei motori di ricerca. Con l'aiuto dell'analisi dei contenuti nella parte centrale della ricerca i due autori studiano le diverse rappresentazioni della Bosnia-Erzegovina nei singoli spazi internet di gruppi aggregati di attori sociali (produttori di rete), come i mass media, i paesi selezionati/le pagine del governo e dei servizi al pubblico, agenzie turistiche e società civile, ovvero le organizzazioni non governative e le associazioni. I risultati sono indicativi e se confrontati con le esperienze degli ultimi anni '90 sono indici di alcuni cambiamenti istituzionali riguardo alla percezione e all'immagine dello spazio a noi vicino.

Parole chiave: Bosnia e Erzegovina, internet, siti internet sloveni, geografia politica

UVOD

Bosna in Hercegovina je nedvomno kompleksen družbeno-prostorski, zgodovinski, kulturni, ekološki, politično-geografski pojav in kot taka vedno znova predstavlja svojevrsten izziv za razlagalce njene vsakokratne stvarnosti. Bosna in Hercegovina kot (psevdo)država je tako po Filipu Tunjiću eden najboljčutljivejših členov tako imenovane *vmesne Evrope* in poskusno območje evropske skupne zunanje varnostne in obrambne politike (Tunjić, 2004, 267). Po Johannu Galtungu je Bosna in Hercegovina celo na samem geopolitičnem in civilizacijskem stičišču (oziroma ločnici), Sarajevo pa v tem smislu "najbolj evropsko mesto vseh mest" (Galtung, 1994). Podobnega mnenja je Milan Bufon, ki zgovorno ponazori, da se evropska prihodnost ne gradi v Bruslju, temveč v Sarajevu.¹ In najbrž smo prav v primeru BiH tudi v največji zadregi glede razreševanja sicer značilno evropskega problema divergenčno-konvergenčnih procesov na relaciji *ethnos – demos* (Bufon, 2005b).

V tem prispevku poskušamo Bosno in Hercegovino osvetliti z nekoliko drugačnega zornega kota, kot je to običajno. Zanima nas namreč, kakšno je njeno mesto v slovenskem medmrežnem prostoru in kakšne so njene reprezentacije v slovenskem delu svetovnega spleta. Podobne političnogeografske raziskave pri nas niso ravno pogoste.² Zelo dragocen je zato – tudi z vidika primerjave z nekaterimi tukaj predstavljenimi izsledki – prispevek ameriškega geografa Darrena Purcella o slovenski državi na internetu, v katerem avtor med drugim posebej izpostavi dejstvo, da medmrežje omogoča tvorjenje podob prostora, ki se strateško uporabljajo za vplivanje na dožemanje prostora (Purcell, 1999, 7). V resnici se z raziskovanjem medmrežja v Sloveniji ter spleta kot družbenega omrežja pri nas ukvarjajo predvsem sociologi in komunikologi, zlasti v okviru raziskovalnih projektov na Centru za metodologijo in informatiko FDV (Oblak, Petrič, 2005, 8).

Namen tega prispevka sicer ni teoretsko predstaviti, pojasniti in interpretirati pojem medmrežnega oz. kibernetičnega prostora, a naj na kratko ponazorimo, za kaj sploh gre. Ko govorimo o kibernetičnem prostoru, mislimo na pojav, ki se je razvil z uporabo medmrežja, zato je to v tehničnem smislu veliko omrežje medsebojno povezanih računalnikov, ki v družbenem smislu označuje in omogoča posebno mesto za družbena delovanja, prakse in odnose, ločene od fizičnega prostora (Oblak, 2002, 166). Prostor kot tak seveda lahko obstaja sam po sebi, vendar ga ločeno od družbenih praks, ki se

dogajajo v določenem času, ne moremo poimenovati; to je mogoče le, če prostor dojemamo kot materialni proizvod, ki med drugim vključuje tudi ljudi v njihovih zgodovinsko določujočih družbenih odnosih, kar konkretnemu prostoru priskrbi obliko, funkcijo in družbeni pomen (Castells, 2001, 410–411).

Mislimo torej na družbeno pogojeni prostor, ki se spreminja sočasno s spremembami v družbi in pod vplivom novih tehnologij. Medmrežje tako podpira specifičen nefizični prostor, prikloniti se v medmrežje pa v praktičnem smislu pomeni vstopiti v svetovni splet ter prek njega bodisi pasivno (kot uporabnik) bodisi aktivno (kot producent) družbeno, kulturno ali politično delovati. Svetovni splet lahko torej razumemo kot najpomembnejšo in najbolj dominantno komponento medmrežja, kot tehnologijo v tehnologiji, ki deluje hkrati kot informacijski sistem, medij in družbeno omrežje (Oblak, Petrič, 2005, 13–16).

Svetovnega spleta danes potemtakem ne moremo (več) dojemati samo kot neki nevtralni sistem priklica informacij, saj je namreč treba upoštevati različne kontekste, ki kažejo na kompleksnost družbenih odnosov v spletu in hkrati vplivajo na njegov razvoj. Tako se že v relativno zgodnjem obdobju razvoja medmrežja pojavi teza o tako imenovani "normalizaciji interneta" (Resnick, 1998; Oblak, 2002, 164), ki obravnava faze razvoja medmrežnega prostora iz nekakšnega virtualnega naravnega stanja svobodno delujočih posameznikov v stanje virtualne pluralistične družbe, ki jo spremljajo neenakosti in zahteve po regulaciji ter zaščiti zasebne lastnine. Lahko bi dejali, da je medmrežje postopoma izgubilo politično nedolžnost, potem ko so prevladujočo vlogo prevzele oblike spletnega reprezentiranja. Cilj teh naj bi bil po Davidu Resnicku podoben kot pri medijskih reprezentacijah klasičnih množičnih medijev; namenjene naj bi bile predstavljanju stališč, informiranju, vplivanju in prepričevanju tistih, ki se na te strani priključijo (Resnick, 1998, 49).

MEDMREŽJE V SLOVENIJI IN BIH

Dosegljivi podatki o uporabi medmrežja v gospodinjstvih in pri posameznikih (prvo četrletje 2005) (SURs, 2006) kažejo, da je imela skoraj polovica gospodinjstev v Sloveniji dostop do medmrežja. Širokopsosne povezave za hiter prenos podatkov je v prvem četrletju 2004 imelo 22%, v enakem obdobju 2005 pa že 40% gospodinjstev. Previsoki stroški opreme (40%) in dostopa do medmrežja (37%) so poleg nezanimanja

1 Misel, ki jo je Bufon (urednik) izrekel 17. 5. 2006 v knjižnici UP ZRS ob predstavitvi knjige *Slovenija po letu 2004: mostišče med EU in Jugovzhodno Evropo*. Omenjeno delo se sicer nanaša na širši regionalni kontekst, vendar je v njem Bosni in Hercegovini na več mestih namenjena posebna pozornost (Bufon, 2005a).

2 O geografiji interneta, ki se je kot posebna interdisciplinarna veja geografske vede uveljavila zlasti v anglosaških raziskovalnih okoljih, na tem mestu ne razpravljava. Medmrežje oz. svetovni splet tokrat uporabljava "le" kot raziskovalno orodje, informacijski pripomoček in raziskovalno polje hkrati.

in/ali neznanja poglaviti vzroki, zaradi katerih se gospodinjstva še vedno ne morejo priključiti na svetovni splet.

Tabela 1: Dostop do medmrežja v gospodinjstvih, prvo četrtletje 2005 (SURS, 2006).

Table 1: Access to the Internet in households, 1st quarter 2005 (SURS, 2006).

Gospodinjstva skupaj	48%
Gospodinjstva z otroki	64%
Gospodinjstva brez otrok	41%

Glede dostopnosti gospodinjstev do medmrežja lahko iz tabele 1 razberemo pomembno razliko med gospodinjstvi z otroki (64%) in tistimi brez njih (41%), kar dokazuje, da je uporaba medmrežja najbolj razširjena pri mlajši populaciji. Največji delež rednih uporabnikov³ dosega skupina posameznikov z visoko izobrazbo (90%), le nekoliko manjši je ta delež med učenci, dijaki in študenti (88%), med zaposlenimi pa znaša 60%. Najmanj rednih uporabnikov medmrežja je med upokojenci, in sicer manj kot 10%. Razlike v rabi medmrežja se kažejo tudi glede na tip naselja, v katerem živi posameznik. Rednih uporabnikov je bilo za 13% več v gosto naseljenem območju kot v redko naseljenem območju. Uporaba medmrežja je med rednimi uporabniki dokaj intenzivna, saj večinoma vstopajo v splet vsak dan ali skoraj vsak dan; najpogosteje doma (76%) in na delovnem mestu (42%) pa tudi na fakulteti oz. v šoli, na javnih točkah (največ v javnih knjižnicah) ali drugje (npr. pri prijatelju, sosedu). V obdobju enega leta (med prvim četrtletjem 2004 in prvim četrtletjem 2005) je opravilo nakup 20% uporabnikov medmrežja. Najpogosteje so naročali knjige, revije, časopise, obleko, športno opremo in računalniško programsko opremo.

Tabela 2: Namen uporabe medmrežja v Sloveniji, prvo četrtletje 2005 (SURS, 2006).

Table 2: Purpose of the Internet use in Slovenia, 1st quarter 2005 (SURS, 2006).

E-pošta	74%
Iskanje informacij pred nakupi	73%
Igranje, prenašanje igrice, glasbe	55%
Potovanja	41%
Spletni časopisi, revije	39%
Uporaba spletnih strani e-uprave	36%
Forumi, klepetalnice	33%
E-bančništvo	22%

Prevladujoče medmrežne aktivnosti v prvem tromesečju 2005 so v tabeli 2 prikazane po padajočih vrednostih. Izstopa pošiljanje in sprejemanje e-pošte (74%) ter iskanje informacij o blagu in storitvah (oz. iskanje informacij pred nakupi) (73%), ki pa jih uporabniki še vedno raje vidijo in opravijo "v živo", saj so očitno nekoliko skeptični do spletnih informacij in e-transakcij. Vedno več uporabnikov medmrežja pa uživa v igrah ali poslušanju glasbe in te vsebine večinoma tudi prenese na svoj računalnik (55%). Primerjava z državami EU (raziskava med posamezniki, stari od 16 do 74 let) kaže, da je v Sloveniji v prvem četrtletju 2005 za 4% manj uporabnikov od povprečja držav EU – 25 (51%), medtem ko je delež slovenskih gospodinjstev z dostopom do medmrežja enak povprečju EU – 25.

Naj ob zgoraj nanizanih podatkih dodamo še ugotovitve Tanje Oblak in Gregorja Petriča, ki v svoji analizi slovenskega spletnega omrežja prideta do sklepa, da je struktura celotnega slovenskega dela svetovnega spleta podobna strukturi svetovnega spleta v globalnem merilu (Oblak, Petrič, 2005, 161).

Povsem drugačne so okoliščine v Bosni in Hercegovini, ki jih v svoji analizi medmrežja in javnosti predstavlja Jelena Vočkić Avdagić (2003). Avtorica sicer pripisuje medmrežju določeno relevantno vlogo pri oblikovanju javnosti v BiH, vendar je njegov pomen še vedno latenten, zlasti če upoštevamo dejstvo, da večina prebivalcev te države sploh ne ve, kaj je to medmrežje in za kaj se uporablja (Vočkić-Avdagić, 2003, 53). Razloge je mogoče iskati v družbeno-politični in socialno-ekonomski realnosti dežele, ki si še vedno ni opomogla od vojnih grozot iz prve polovice 90-ih let, torej iz časa, ko se je medmrežje že začelo globalno uveljavljati. Bosna in Hercegovina se zdaj postopoma vendarle približuje osnovnim standardom razvitega "on-line sveta". Povprečnemu državljanu BiH predstavljajo težave zlasti visoke cene medmrežnih storitev, še vedno močno razcepljena politična scena in razbita "medijska pokrajina". Medmrežje ponuja najenostavnejšo in najbolj učinkovito obliko reintegracije in nacionalnega poenotenja, a se ga kljub temu (ali pa ravno zato) politične stranke izogibajo – v strahu, da ne bi ogrozil njihovega položaja in moči v odnosu do državljanov (Vočkić-Avdagić, 2003, 68). Kljub precej majhnemu številu spletnih mest v BiH (z domeno ".ba" oziroma v domačem jeziku) pa je gotovo zanimivo dejstvo, kot ugotavlja Vočkić-Avdagić, da obstaja relativno veliko tujih spletnih mest, ki se nanašajo na Bosno in Hercegovino in ki so jih ustvarili večinoma študentje, zlasti v ZDA, pa tudi v Španiji, Italiji in Veliki Britaniji (Vočkić-Avdagić, 2003, 63).

Kako je torej z udeležbo in obravnavo Bosne in Hercegovine v slovenskem delu svetovnega spleta? Koliko

3 "V prvem četrtletju 2005 je bilo v Sloveniji več kot 840.000 posameznikov, starih od 10 do 74 let, ki so medmrežje uporabljali redno oz. v zadnjih 3 mesecih. Od tega je bilo 440.000 uporabnikov in 400.000 uporabnic. V opazovanem obdobju je bilo v Sloveniji med osebam v starosti od 10 do 74 let 50% rednih uporabnikov medmrežja (844.388)." (SURS, 2006, 4).

zadetkov ponujajo spletni iskalniki in viri ter kakšna je struktura teh zadetkov po vsebini? In, ne nazadnje, o čem konkretno govorijo posamezni producenti na spletu o BiH? Zavedati se je treba, da je praktično nemogoče podati "popolno sliko", saj bi to zahtevalo bistveno več časa in energije, predvsem pa številčnejšo zasedbo, ki bi analizirala posamezne segmente slovenskega medmrežnega prostora in vsak dan bolj raznovrstno spletno ponudbo. Poglavitni namen prispevka je zato predstaviti relativno svež pristop k obravnavi konkretne politično-geografske stvarnosti v določenem času in prostoru ter ponuditi nekatera nova spoznanja.

ANALIZA ŠTEVILA IN STRUKTURE SPLETNIH ZADETKOV

K analitičnemu delu raziskave sva pristopila kot povprečna in radovedna uporabnika slovenskih spletnih strani in se za vstopno točko, "okno v svet", odločila za Akademsko in raziskovalno mrežo Slovenije (ARNES), ki skrbi za načrtovanje, organiziranje in upravljanje računalniških povezav med organizacijami s področja raziskovanja, razvoja, izobraževanja in kulture, za povezovanje v izobraževalna in raziskovalna omrežja v drugih državah in s tem posredno tudi v svetovni splet. Tu naletimo na določeno ponudbo povezav z domačimi in tujimi spletnimi mesti (ARNES, 2005). Poleg Arnes.si in Cobiss.si, ki sicer nista klasična iskalnika, sta pa vir specifičnih zadetkov, sva se odločila za uporabo vseh štirih ponujenih domačih iskalnikov (Najdi.si, 2006; Mat'kurja.com, 2006; Raziskovalec.net, 2006; Slowwwenia.com, 2006) ter še dveh tujih (Google.com, 2006; Yahoo.com, 2006).

Sprva naju je zanimalo, v kolikšni meri oziroma s koliko zadetki je Bosna in Hercegovina prisotna v slovenskem medmrežnem prostoru (iskala sva namreč

zadette izključno v slovenščini, kar je ob iskanem pojmu mogoče z ustrežno nastavitvijo jezika). Tovrstno preverjanje je seveda smiselno le v primerjavi s številom zadetkov za ostale države. Odločila sva se za sosednje države Slovenije (Avstrija, Hrvaška, Italija in Madžarska), za preostali državi s področja nekdanje SFRJ (Makedonija ter Srbija in Črna gora) in še za eno državo, ki spada v širši prostor jugovzhodne Evrope (Bolgarija).

Zaradi izredne dinamike sprememb, ki so immanentne za spletni medij, sva postopek ponovila. Prvo preverjanje sva tako opravila septembra 2005,⁴ ponovitev pa sva izvedla konec junija 2006. Rezultati po posameznih spletnih iskalnikih so pokazali naslednje.

Med uporabljenimi slovenskimi spletnimi iskalniki in viri se Bosna in Hercegovina po številu zadetkov najvišje uvršča prav prek Arnes.si; septembra lani celo na sam vrh (pred Hrvaško in Italijo). Mesta med prvimi tremi se sicer pri ponovnem poizkusu junija letos zamenjajo, saj vidimo, da je število zadetkov za BiH in Hrvaško precej upadlo.

Cobiss.si, ki deluje kot virtualna knjižnica, sva izbrala za primerjavo zato, ker ponuja možnost ugotavljanja števila zadetkov različnih publikacij o posameznih državah. Kot lahko vidimo, je v slovenskih knjižnicah v slovenskem jeziku daleč najbolj zastopana literatura (in drugi viri) o Italiji, ki ji po številu zadetkov sledi Avstrija, medtem ko Hrvaška in Madžarska že močno zaostajata. Bosna in Hercegovina je z manj kot 1000 zadetki na čelu druge skupine držav, pred Srbijo in Črno goro, Makedonijo in Bolgarijo, o kateri je pri nas – povsem pričakovano – najmanj publikacij izmed obravnavanih držav. Na tem mestu je treba dodati, da bi geslo "Jugoslavija" precej spremenilo razmerje v prid nekdanjim republikam SFRJ, a tega namerno nisva upoštevala, saj naju je zanimalo obdobje po letu 1991. Rezultati obeh meritev ne kažejo bistvenih odstopanj.

Tabela 3: Število zadetkov v slovenščini za gesla – države na domačih iskalnikih.

Table 3: Number of search results in Slovene for search terms-countries in Slovene search engines.

	Arnes		Cobiss		Mat'kurja		Najdi.si		Raziskovalec		Slowwwenia	
	7. 9. 2005	30. 6. 2006	7. 9. 2005	30. 6. 2006	7. 9. 2005	30. 6. 2006	7. 9. 2005	30. 6. 2006	7. 9. 2005	30. 6. 2006	7. 9. 2005	30. 6. 2006
Avstrija	721	646	8.233	8.610	87	94	68.098	124.527	8	9	46	41
Bolgarija	72	88	152	171	11	15	33.070	43.744	3	3	8	10
Bosna in Hercegovina	2.605	1.214	851	917	39	35	35.433	49.271	5	7	23	22
Hrvaška	2.100	1.241	2.951	3.194	302	365	276.348	264.466	10	13	107	95
Italija	1.104	1.363	11.767	12.377	121	129	108.623	173.088	45	59	66	64
Madžarska	287	335	1.938	2.019	24	27	51.950	74.388	4	6	5	9
Makedonija	179	182	431	474	14	13	21.259	42.864	1	1	5	5
Srbija in Črna gora	958	827	721	764	35	35	55.777	80.922	4	5	25	21

⁴ Ti rezultati so bili prvič predstavljeni in prediskutirani na 1. mednarodnem posvetovanju geografov Slovenije ter Bosne in Hercegovine v Ljubljani (29.–30. 9. 2005), kjer sta avtorja nastopila z referatom "Bosna in Hercegovina na slovenskih internetnih straneh".

Iskalnik *Najdi.si* se na svoji predstavitveni strani pohvali, da je nepremagljiv v natančnosti iskanja po slovenskih medmrežnih vsebinah. V to nas lahko prepriča tudi število zadetkov po vpisanih geslih. Na tem iskalniku – podobno kot pri iskalniku *Mat'kurja.com* – močno prevladuje prisotnost Hrvaške, Bosna in Hercegovina pa se uvršča na začetek zadnje tretjine obravnavanih držav.

Iskalnik *Mat'kurja.com* je eden prvih slovenskih spletnih portalov, ki poleg kataloga povezav po področjih ponuja zlasti "sprostitvene" vsebine (potovanja, nagradne igre, zmenki, e-vstopnice, mali oglasi in zaposlitve). Vsebine o Bosni in Hercegovini so v primerjavi z ostalimi izbranimi državami tukaj povprečno zastopane. Najpogosteje obravnavane teme so oglaševalsko-informativnega značaja, popotništvo in turizem ter kulturni dogodki.

Iskalnik *Slowwwenia.com* in po nastanku še mlajši

iskalnik *Raziskovalec.net* sta podobnega značaja kot iskalnik *Mat'kurja*, vendar očitno ponujata (še) premalo vsebine in zadetkov po izbranih državah, zato v nadaljevanju nista podrobneje analizirana.

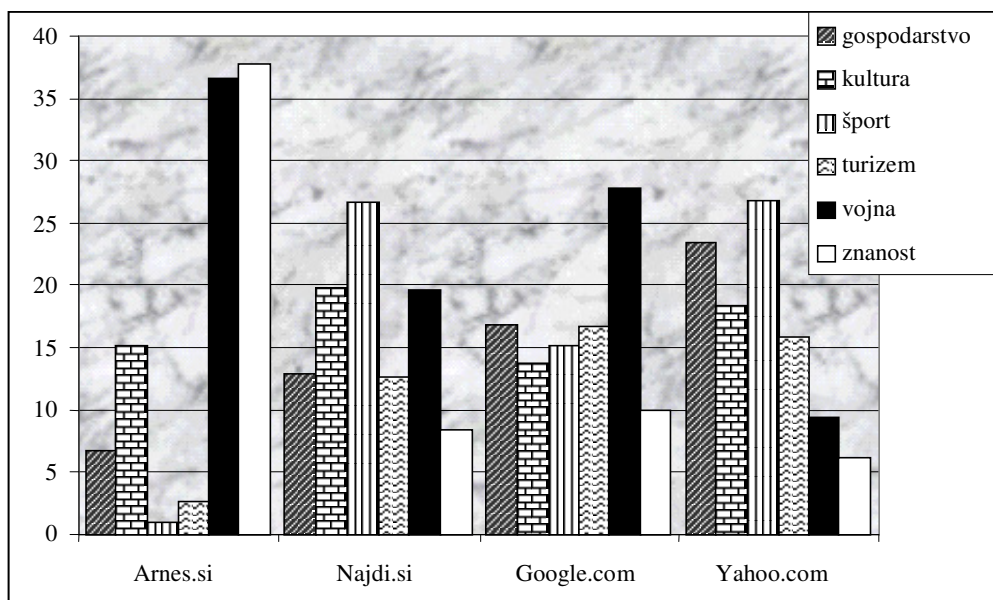
Na obeh tujih spletnih iskalnikih, *Google.com* in *Yahoo.com* (tudi tu je bil kriterij iskanja zadetkov slovenski jezik), se Bosna in Hercegovina pri obeh preverjanjih nekoliko presenetljivo uvrsti na zadnje mesto, medtem ko največ zadetkov – z manjšimi odstopanji v številu in vrstnem redu glede na datum merjenja – beležijo sosednje države Avstrija, Hrvaška in Italija. Razlika med obema iskalnikoma je v številu zadetkov pa tudi v strukturi zadetkov po iskanih tematikah (glej sliko 1).

Pri iskalniku *Google.com* tako izrazito prevladujejo vsebine z "vojno" tematiko (28% vseh zadetkov), medtem ko so zadetki po ostalih področjih dokaj enako-

Tabela 4: Število zadetkov v slovenščini za gesla – države na tujih spletnih iskalnikih.

Table 4: Number of search results in Slovene for search terms–countries in foreign search engines.

	Google		Yahoo!	
	7. 9. 2005	30. 6. 2006	7. 9. 2005	30. 6. 2006
Avstrija	1.230.000	1.050.000	178.000	204.000
Bolgarija	471.000	338.000	62.700	48.400
Bosna in Hercegovina	316.000	287.000	48.300	48.900
Hrvaška	1.190.000	1.390.000	287 000	258.000
Italija	1.210.000	1.530.000	209 000	288.000
Madžarska	853.000	681.000	132 000	104.000
Makedonija	477.000	320.000	112.000	177.000
Srbija in Črna gora	458.000	609.000	96.600	120.000

Sl. 1: "Bosna in Hercegovina" v kombinaciji s posameznimi gesli (tematikami) po izbranih domačih in tujih spletnih iskalnikih – struktura zadetkov (v %).

Fig. 1: "Bosnia and Herzegovina" in combination with individual terms (topics) in selected Slovene and foreign search engines – structure of results (in percentages).

merno razporejeni; "gospodarstvo" in "turizem" ločeno beležita enak delež zadetkov (po 17%), še nekoliko manjši delež "šport" (15%) in "kultura" (14%), "znanost" pa je z desetino vseh navedb na zadnjem mestu. Precej drugače je pri iskalniku Yahoo.com, kjer je z dobro četrtino zadetkov v ospredju "šport". Ta iskalnik bolje pokriva "gospodarstvo", "turizem" približno enako kot iskalnik Google, "znanost" pa tudi pri iskalniku Yahoo! doseže najmanjši delež zadetkov. Največja razlika med obema tujima spletnima iskalnikoma je v deležu zadetkov, ki se nanašajo na vojno tematiko (pri iskalniku Yahoo.com jih tako zabeležimo le 9% oz. najmanj med vsemi obravnavanimi iskalniki oz. viri).

Med domačimi spletnimi iskalniki in viri sva upoštevala kriterij števila zadetkov in se odločila za analizo strukture po vsebini le pri Arnes.si in Najdi.si. Iz zgornjega grafa so že na prvi pogled razvidne nekatere posebnosti, hkrati pa je mogoče opaziti, da se zadetki iskalnika Arnes.si o Bosni in Hercegovini vsebinsko nekoliko ujemajo z zadetki iskalnika Google.com, še bolj pa sta si v tem smislu sorodna iskalnika Najdi.si in Yahoo.com. Specifika iskanja prek iskalnika Arnes.si močno prispeva k dejstvu, da tu prevladuje "znanost", in sicer v očitni povezavi z "vojno" tematiko (skupaj ti področji pokrivata kar tri četrtine vseh zadetkov). Na kulturne vsebine odpade 15% navedb, le desetino vseh zadetkov pa skupaj beležijo "gospodarstvo", "turizem" in "šport" (najmanj). Športne teme v povezavi z BiH na drugi strani prevladujejo pri iskalniku Najdi.si (dobra četrtina vseh zadetkov), sledita "kultura" in "vojna" s po 20% zadetkov, dokaj enakovredno sta po deležu navedb zastopana "gospodarstvo" in "turizem" (skupaj toliko kot "šport"), manj kot desetina zadetkov pri tem iskalniku pa odpade na "znanost".

Pojavnost BiH v izbranih slovenskih medijih na spletu

Kibernetični prostor se je z nastankom in razvojem medmrežja vzpostavil kot specifičen identifikacijski prostor za posamezne uporabnike (poznavalce), z razširitvijo svetovnega spleta pa je postal izjemno zanimiv za številne ustanove, zavode, organizacije in s tem tudi za množične medije, ki tako predstavljajo le eno od mnogih skupin spletnih producentov v njihovem "boju za občinstvo". Prvi premiki klasičnih medijev v svetovni splet so se v mednarodnih okvirih zgodili pred petnajstimi leti, medtem ko je v slovenskem prostoru to pojav, star dobrih deset let (Oblak, Petrič, 2005, 12).

Za natančnejšo in celovitejšo obravnavo Bosne in Hercegovine v slovenskih medijih (na spletu) bi potrebovali precej več prostora, zato na tem mestu za ilustracijo predstavlja le nekatere delne rezultate brskanja po spletnih arhivih posameznih medijev. In sicer tistih medijev, pri katerih je bilo mogoče tudi kronološko razvrstiti prispevke o BiH (ali vsaj z omembo BiH). V spodnji tabeli tako primerjava nekatere dnevnike (Delo, 2006; Dnevnik, 2006; Finance, 2006; Slovenske novice, 2006; Večer, 2006), informacijska portala (RTVSLO, 2006; POP TV, 2006; 24ur.com, 2006) ter "klasični" spletni medij Siol.net (2006). Omeniti velja, da je bilo precej kakovostnih prispevkov o BiH mogoče odkriti v arhivih Sobotne priloge Dela, spletne Mladine (Mladina On-line, 2006) in Radia Študent (2006).

Pogled v izbrane arhive slovenskih množičnih medijev v svetovnem spletu nam razkrije, da se pozornost nekaterih (Delo, Večer) ob spremembi globalnega geopolitičnega težišča preusmeri na druga "vroča območja", čeprav pri omenjenih dnevnikih teme o BiH še vedno redno pokrivajo. Konstantno naraščanje zadetkov in pokrivanje vsebin o BiH je mogoče opaziti pri Dnevniku in deloma tudi na portalu Rtvsllo.si, medtem ko sta spletni

Tabela 5: Število prispevkov o BiH (vsaj omemba) v nekaterih slovenskih množičnih medijih na spletu po posameznih letih in skupno.

Table 5: Number of texts on Bosnia and Herzegovina (at least a mention) in some of the Slovene internet mass media, according to individual years and in total.

	Delo (1. 1. 2001)		Dnevnik (29. 1. 1998)		Finance (1. 1. 2001)		Sl. novice (1. 12. 2003)		Večer (1. 1. 2000)		24ur.com (1. 1. 200/2)		Rtvsllo.si (15. 8. 2003)		Siol.net (1. 1. 2002)	
	ŠP	MP	ŠP	MP	ŠP	MP	ŠP	MP	ŠP	MP	ŠP	MP	ŠP	MP	ŠP	MP
1998	/	/	31	2,8	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
1999	/	/	55	4,6	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2000	/	/	38	3,2	/	/	/	/	589	49,1	/	/	/	/	/	/
2001	913	76,1	68	5,7	38	3,2	/	/	1064	88,7	/	/	/	/	/	/
2002	884	73,7	68	5,7	69	5,8	/	/	828	69,0	47	3,9	/	/	23	1,9
2003	840	70,0	64	5,3	45	3,8	3	3,0	757	63,1	20	1,7	21	4,7	24	2,0
2004	564	47,0	80	6,7	85	7,1	100	8,3	649	54,1	33	2,8	46	3,8	25	2,1
2005	629	52,4	94	7,8	297	24,8	108	9,0	665	55,4	51	4,3	78	6,5	19	2,2
2006*	334	55,7	66	11,0	81	13,5	48	8,0	353	58,8	20	3,3	37	6,2	/	/
SKUPAJ	4164	63,1	564	5,6	615	9,3	259	8,4	4905	62,9	171	3,2	182	5,3	91	2,0

ŠP – število prispevkov; MP – mesečno povprečje; / – ni podatka

* Arhivi pregledani do 30. 6. 2006. V oklepaju je datum vzpostavitve arhiva posameznega medija v spletu.

medij Siol.net in Slovenske novice glede tega dokaj uravnovežena. Na drugi strani pa sta časopis Finance in portal 24ur.com precej bolj ambivalentna. Očitno Bosni in Hercegovini namenjata toliko prostora, kot se jima zdi potrebno, in vtis je, da vedno več. Vzrok za to lahko iščemo tudi v spremembi odnosa in pristopa uradne politike do širšega območja jugovzhodne Evrope.

BIH NA SPLETNIH STRANEH NEKATERIH DRŽAVNIH USTANOV

Urad predsednika RS

Dostopnih je 27 besedil, ki se direktno ali posredno nanašajo na Bosno in Hercegovino. Spletne strani Urada predsednika RS dokaj enakomerno pokrivajo vse države (tabela 6), s katerimi primerjamo BiH, pri čemer očitno izstopa število dokumentov za Hrvaško, kar se da pojasniti s pestrim diplomatskim dogajanjem v zvezi z nerešenimi obmejnimi vprašanji. Strani, ki obravnavajo Bosno in Hercegovino, vsebujejo: poročila z uradnih delovnih obiskov predstavnikov BiH (6), protokolarna srečanja (5), intervjuje in citate o podpori BiH in njenem vključevanju v evroatlantske integracije (6) ter o spodbujanju gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in BiH (2). Nekateri ilustrativni teksti so: "Slovenska podpora BiH na njeni poti v evro-atlantske integracije" (22. 5. 2004), "Slovenija bo BiH nudila tako politično kot strokovno podporo na njeni evropski poti" (16. 3. 2004), "Podpora Bosni in Hercegovini pri vključevanju v EU" (9. 9. 2003) in "Bosna in Hercegovina je pomemben gospodarski partner Slovenije" (8. 9. 2003). Med drugimi vsebinami izstopa sporočilo za javnost s 23. 5. 2004, ki povzema smernice slovenske diplomacije pod naslovom "Slovenija kot most med EU in državami nekdanje Jugoslavije" (UPRS, 2006).

Tabela 6: Primerjava BiH in nekaterih sosednjih držav na spletnih straneh Urada predsednika RS. (UPRS, 2006)

Table 6: Comparison between Bosnia and Herzegovina and some of the neighbouring countries of Slovenia in the web pages of the Office of the President of the Republic of Slovenia. (UPRS, 2006)

Urad predsednika RS	
Država	število omemb
Avstrija	22
Bolgarija	24
Bosna in Hercegovina	27
Hrvaška	68
Italija	21
Madžarska	25
Makedonija	22
Srbija in Črna gora	29

Državni zbor, vlada in predsednik vlade RS

Na straneh Državnega zbora RS je Bosna in Hercegovina omenjena najmanj med obravnavanimi državami (tabela 7). Večinoma so to sporočila za javnost v povezavi z bilateralnimi ali še pogosteje z multilateralnimi sporazumi, ki jih s posredovanjem mednarodnih organizacij in EU sprejema državni zbor. Kljub drugim morebitnim vzrokom za slabo zastopanost BiH na teh straneh ne smemo pozabiti na dejstvo, da je BiH med najmanj integriranimi državami v Evropi, kar pomeni da se gospodarski in drugi sporazumi na naddržavni ravni najpogosteje ne nanašajo nanjo (DZRS, 2006).

Tabela 7: Primerjava BiH in nekaterih bližnjih držav na spletnih straneh državnega zbora (DZ RS) in kabineta predsednika vlade RS (KPV RS) (DZRS, 2006; KPVR, 2006).

Table 7: Comparison between Bosnia and Herzegovina and some of the nearby countries of Slovenia in the web pages of the National Assembly and the Office of the Prime Minister of the Republic of Slovenia (DZRS, 2006; KPVR, 2006).

	Število omemb	
	DZ RS	KPV RS
država		
Avstrija	73	4
Bolgarija	291	9
Bosna in Hercegovina	46	2
Hrvaška	261	7
Italija	141	24
Madžarska	329	1
Makedonija	224	3
Srbija in Črna gora	143	4

Spletne strani Vlade Republike Slovenije ne nudijo gradiva v povezavi z Bosno in Hercegovino, saj ta stran služi predvsem kot vozlišče za druge spletne predstavitve ministrstev in državnih uradov. Ena od teh je tudi spletna stran Kabineta predsednika vlade RS, ki vsebuje samo dva dokumenta v zvezi z Bosno in Hercegovino, kar je nekoliko presenetljivo kljub relativno majhnemu obsegu celotne vsebine. Prva omemba Bosne in Hercegovine je v intervjuju premiera Janeza Janše v časopisu Gorenjski glas s 23. 6. 2006, v katerem govori o času neposredno pred razpadom bivše države, ko je izostala politična podpora BiH ob napadu JLA na Slovenijo. "Danes je težko dokončno soditi o vlogi posameznih držav, ki so bile žrtve agresije jugoslovanske armade ... V primeru, da bi vsaj še ena od takratnih republik, na primer Bosna ali Makedonija, odločno nasprotovala Miloševiću in Markoviću, JLA od zvezne vlade skoraj zagotovo ne bi dobila zelene luči za agresijo na Slovenijo." (KPVR, 2006, 1). Druga omemba je iz nagovora predsednika

vlade na posvetu slovenskih diplomatov 4. 1. 2006, ko BiH omenja v kontekstu negotovega priključevanja EU držav zahodnega Balkana:

"... Tako je treba vlagati več naporov, več energije, bolj sodelovati s tistim delom EU, ki še vedno brezkompromisno zagovarja evropsko perspektivo zahodnega Balkana, pri čemer se je treba zavedati tudi realnih dejstev." (KPVRS, 2006, 2). Minimalno število omemb in navedena citata kažejo na nekoliko bolj zadržan odnos predsednika vlade RS do BiH.

Tabela 8: Primerjava BiH in nekaterih bližnjih držav na straneh ministrstva za zunanje zadeve, ministrstva za obrambo in slovenske vojske ter ministrstva za gospodarstvo (MZZ, 2006; MORS, 2006; MGRS, 2006).

Table 8: Comparison between Bosnia and Herzegovina and some nearby countries of Slovenia in the web pages of the Ministry of Foreign Affairs, Ministry of Defence and the Slovene Army, and the Ministry of Economy (MZZ, 2006; MORS, 2006; MGRS, 2006).

država	število omemb		
	MZZ	MORS / SV	MG
Avstrija	1688	7	43
Bolgarija	313	6	8
Bosna in Hercegovina	739	20	11
Hrvaška	1739	7	14
Italija	2638	18	37
Madžarska	72	2	2
Makedonija	241	3	6
Srbija in Črna gora	661	1	6

Ministrstvo za zunanje zadeve RS

"Republika Slovenija podpira prizadevanja Bosne in Hercegovine za evroatlantsko perspektivo. Prepričani smo, da le ta prispevajo k širjenju prostora stabilnosti in varnosti v Evropi." (MZZ, 2006). Gre za citat ministra za zunanje zadeve, ki nazorno kaže, kako slovenska zunanja politika gleda na Bosno in Hercegovino; to je skozi okvir mednarodnih ustanov. Spletne strani Ministrstva za zunanje zadeve (MZZ) imajo zelo obsežen arhiv, ki vsebuje kar 739 dokumentov v povezavi z BiH. Poleg nagovorov zunanjega ministra, v katerih se omenja Bosna in Hercegovina (v večini primerov), obstaja tudi veliko dokumentov, ki so del širšega regionalnega sodelovanja. Na MZZ je za to zadolžen Sektor za odnose z državami

zahodnega Balkana, državami kandidatkami za članstvo v EU, za Pakt stabilnosti za Jugovzhodno Evropo in regionalno sodelovanje. Najpogostejša je omemba BiH v dokumentih: Srednjeevropska pobuda, Jadransko-jonska pobuda, Podonavsko sodelovanje in Okvirni sporazum o savskem bazenu. Poleg tega obstaja veliko navedb v zvezi z mednarodnim sodelovanjem v okviru sil SFOR in EUFOR, Pakta za stabilnost v jugovzhodni Evropi, Inicijative za sodelovanje v jugovzhodni Evropi, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, Fundacije za razmiñiranje in pomoč žrtvam min ter v okviru regionalnega centra "Skupaj" za psihosocialno dobrobit otrok (MZZ, 2006). Ob pripravah na slovensko predsedovanje EU lahko pričakujemo, da se bodo na spletnih straneh MZZ o BiH vedno pogosteje pojavljala besedila v povezavi z integracijsko problematiko.

Ministrstvo za obrambo RS

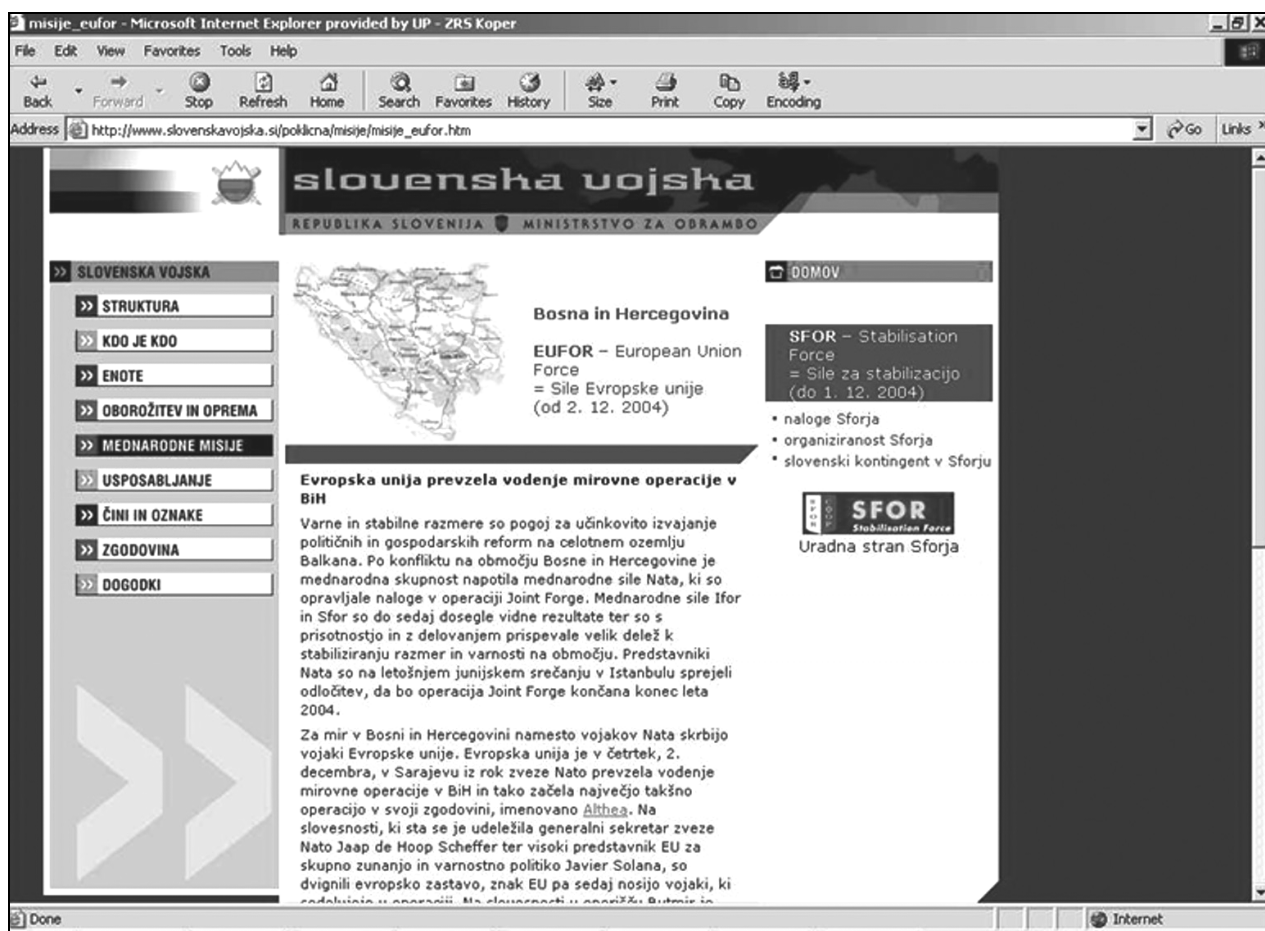
Na spletnih straneh Ministrstva za obrambo RS (MORS) in Slovenske vojske (SV) so v osnovnih potezah predstavljene naloge in sestav posameznih enot kontingenta SV v Bosni in Hercegovini. Tako lahko izvemo, da ima slovenska vojska v operaciji EU v BiH 184 vojakov, ki so se s portugalskimi vojaki iz Doboja preselili v Tuzlo. Motorizirana četa deluje v večnacionalni bojni skupini, v kateri je poveljujoča država Finska. Poleg tega lahko med ponujenimi vsebinami na obravnavanih spletnih straneh najdemo tudi obsežno fotogradivo in drugo gradivo o delu na terenu. MORS obravnava BiH na podoben način, kot vse ostale države, v katerih obstajajo mednarodne misije in v katerih sodeluje tudi slovenska vojska, s to razliko, da je gradiva o BiH precej več (MORS, 2006).

Ministrstvo za gospodarstvo

Ministrstvo za gospodarstvo (MG) ponuja na svojih spletnih straneh veliko informacij v zvezi z BiH, čeprav odkrito opozarja na dejstvo, da je Slovenija z vstopom v EU izgubila suverenost za vodenje samostojne trgovinske politike, ki je bila v zadnjih letih usmerjena predvsem v omogočanje lažjega poslovanja gospodarskih subjektov na območju nekdanje Jugoslavije ter v srednjeevropski in vzhodnoevropski regiji.⁵ V povezavi z BiH se izpostavlja zlasti obseg gospodarskega sodelovanja, ki vsako leto narašča, tudi po zaslugi aktivne udeležbe Slovenije kot donatorja v BiH. Temelj odnosov med državama po vstopu Slovenije v EU je namreč po-

5 S 1. majem 2004 so namreč prenehali veljati vsi bilateralni prostotrgovinski sporazumi, ki so omogočali precej liberalizirano trgovino med temi državami. Spremenjeni pogoji poslovanja so za slovenska podjetja v večini primerov pomenili spremembo na slabše. Kljub temu se na spletnih straneh MG poudarja velik del zunanjetrgovinske menjave Slovenije z državami zahodnega Balkana in da je to območje po vstopu Slovenije v EU še vedno njen prvi trgovinski partner. Na MG to argumentirajo s trditvami, da gre za države, v katerih ima Slovenija konkurenčne prednosti zaradi skupne preteklosti, poznavanja poslovnih običajev, znanja jezikov in v preteklosti dosežene prepoznavnosti blagovnih znamk. (MGRS, 2006).

Sl. 1: Spletna stran Slovenske vojske, Ministrstva za obrambo RS, ki BiH prikazuje v kontekstu protektorata mednarodnih sil. (MORS, 2005).

Fig. 1b: Website of the Slovenian Armed Forces, Ministry of Defence of the Republic of Slovenia, showing Bosnia and Herzegovina in the context of the protectorate of international forces. (MORS, 2005).

stal stabilizacijsko-pridružitveni proces, v katerem se BiH trenutno nahaja. Proces vključuje finančno pomoč, sodelovanje, politični dialog, oblikovanje območja proste trgovine, približevanje evropskemu pravu in praktično sodelovanje na različnih področjih. Za slovensko gospodarstvo so posebej zanimiva sredstva, namenjena BiH, ki so na voljo v okviru programa CARDS (sredstva za obnovo, razvoj in stabilizacijo). Poleg tega obstajajo možnosti gospodarskega sodelovanja s pomočjo Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo, s katerim se zavezujejo k sklenitvi mreže sporazumov o prosti trgovini. Spletne strani MG poleg naštetega vsebujejo tudi razne makroekonomske analize, razpise, zakonodajo in predpise, statistične podatke, carinsko regulativo in veliko povezav z drugimi relevantnimi stranmi, ki spodbujajo gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in BiH (MGRS, 2006).

BIH V SEGMENTU POSLOVNEGA SVETA SLOVENSKEGA SPLETA

Gospodarska zbornica Slovenije

Gospodarska zbornica Slovenije je kot neodvisna interesna organizacija organsko povezana z ministrstvom za gospodarstvo, kar dokazujejo zelo sorodne informacije na njeni spletni predstavitvi, Portalu GZS (GZS, 2006). Bistvena razlika med spletnima mestoma je ta, da so strani GZS ažurnejše in skrbno sledijo novostim na trgu Bosne in Hercegovine. V prid tej trditvi lahko povemo, da je že sama predstavitvena (uvodna) stran GZS "nabito polna" z aktualnimi novicami v zvezi z zahodnim Balkanom in s spletnimi povezavami z drugimi spletnimi mesti, ki so lahko zanimiva tako za domače kot tudi tuje gospodarstvenike in poslovneže. Med njimi izstopata povezavi s portaloma "E-Kapija", ki omogoča javna naročila tudi na območju BiH (E-Kapija, 2006), in "Sem-on.net", portal borz Jugovzhodne Evrope, med

katerimi sta tudi borzi v Sarajevu in Banja Luki (Sem-on.net, 2006).

Ponudba turističnih produktov Bosne in Hercegovine

Vpogled v obstoječo ponudbo turističnih produktov znamke "Bosna in Hercegovina" na spletnih straneh nekaterih slovenskih turističnih agencij in s turizmom povezanih organizacij⁶ pokaže, da se največkrat pojavljajo izleti v Sarajevo in Mostar. Kar zadeva poletni turizem, ponujajo slovenske agencije morje (Neum), medtem ko za nakupovalni turizem predlagajo Veliko Kladašo in Bihać, ki sta tudi Sloveniji najbližji mesti (tu se ponujajo zlasti nekateri manjši avtobusni prevozniki). Obiranje mandarin v dolini reke Neretve gotovo spada med najbolj "eksotične" in originalne spletne ponudbe slovenskih turističnih agencij. Sinonim za verski turizem predstavlja že nekaj časa romanje v Međugorje, tudi muslimanski verski prazniki pa vedno pogosteje prispevajo k posebni ponudbi prevozov in/ali aranžmajev v BiH.

Poleg obstoječe ponudbe lahko opazimo tudi neizkoriščene ali slabo izkoriščene možnosti v turističnem oglaševanju in trženju. Izpostaviti velja predvsem zimski turizem, ekoturizem in pohodništvo ter številne *kulturne destinacije* iz nekdanje skupne zgodovine (SFRJ), ki bi privabljale potencialno močno skupino t. i. "jugonostalgikov".

Sl. 2: Del pestre kulinarčne ponudbe v Sarajevu (Foto: S. Kerma).

Fig. 2a: Part of the varied Sarajevo gastronomy (Photo: S. Kerma).

BIH V VIRTUALNI SFERI CIVILNE DRUŽBE

Izbrana spletna mesta slovenskih nevladnih organizacij

Pregled različnih spletnih mest slovenskih nevladnih organizacij ter kontekst Bosne in Hercegovine na njih razkrije širok spekter tem, specifične problematike in/ali iniciativ, direktno povezanih z BiH oziroma njenimi prebivalci. Veliko spletnih strani se tako ukvarja s problematiko beguncev, med njimi največ strani ustanov in organizacij Amnesty International Slovenije (Amnesty, 2006), KUD-a France Prešeren (KUD FP, 2006) in Pravno informacijskega centra nevladnih organizacij (PIC, 2006). Slovenska filantropija (Filantropija, 2006) se ukvarja ožje s problematiko psihoterapevtske pomoči begunskim otrokom. O vprašanih migracij največ izvemo na straneh Mednarodne organizacije za migracije (IOM, 2006), Pravno informacijskega centra nevladnih organizacij, Mirovnega inštituta in na spletni verziji medijskega projekta Mirovnega inštituta Media Watch. (MI, 2006) Glede podatkov o azilni politiki se zdi najzanesljivejša spletna predstavitev Fundacije Gea 2000 (GEA, 2006). Vojni zločini so obdelani tako na straneh Mirovnega inštituta kot tudi na straneh organizacije Amnesty International Slovenije, slednja pod drobnogled vzame tudi vlogo žensk v vojni. Dogodki kulturne izmenjave so dobro pokriti na straneh KUD-a France Prešeren (KUD FP, 2006), Metelkove mesto (Metelkova, 2006) in Globale (Globala, 2006), ki se ukvarja tudi z alternativno produkcijo. Media Watch, projekt za spremljanje, proučevanje in poročanje o delu množičnih medijev v Sloveniji, ponuja poleg navedenega še vpogled v gradivo o vlogi medijev v vojni, Mirovni inštitut pa namenja nekaj prostora tudi povojni reintegraciji družbe v BiH.

Bosansko-hercegovske manjšinske organizacije in sorodne interesne skupine v Sloveniji

Pri iskanju spletnih predstavitev bosansko-hercegovskih manjšinskih organizacij in njihovih sorodnih interesnih skupin ali posameznikov v slovenskem medmrežnem prostoru sva hitro ugotovila, da je teh povezav relativno malo, kar je nekoliko presenetljivo, če upoštevamo število pripadnikov skupnosti, ki izvirno prihajajo iz BiH. Na tem mestu predstavlja štiri spletna mesta. Najobsežnejše in najbolj informativno med njimi je prav gotovo portal SLOTEKBIR.net – *Bošnjački internet portal u Sloveniji* (SLOTEKBIR, 2006), ki služi kot spletni servis Bošnjaški kulturni skupnosti v Sloveniji (BKSS). Besedilo spletnih strani je v bosanskem jeziku s posameznimi prispevki v slovenščini. Portal Slotekbir.net se predstavi

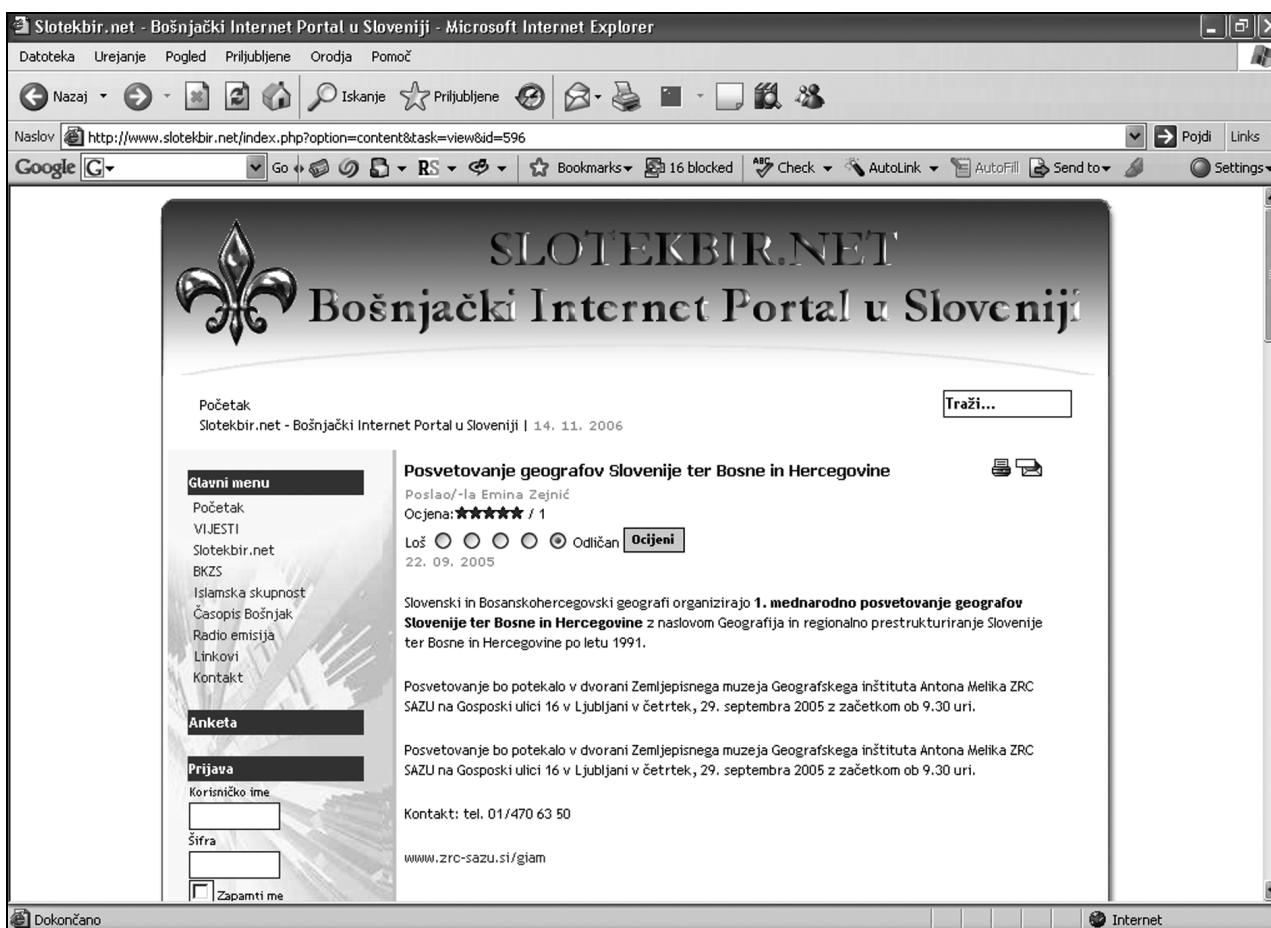
6 Prebrskala sva ponudbo sedmih spletnih mest (hejj.net, 2006; lastminutecenter.si, 2006; kompas.si, 2006; relax.si, 2006; slovenija-turizem.com, 2006; triton-turizem.si, 2006; ui-turizem.com, 2006).

v funkciji delovanja večje prepoznavnosti Bošnjakov v Sloveniji, kot cilj pa si zastavi tudi prizadevanje za izgradnjo džamije in spoštovanje oziroma izboljšanje ustavnih pravic manjšine. Nekoliko bolj sproščeno oz. manj uradno se na spletu predstavi Društvo kulturni vikend (DKV, 2006), ki se sicer osredotoča na različne projekte medkulturnega sodelovanja, organizacijo kulturnih prireditev in vključevanje manjšin(e) v družbo. Spletna stran BH 4 je sprva gostovala s podstranjo pri spletni družini ŠOU v Ljubljani, danes pa je to spletno mesto s kratko predstavitvijo obstoja in delovanja Društva bosansko-hercegovskih študentov Slovenije (BH4, 2006). Za nekoliko drugačen in samosvoj pogled na manjšinsko skupnost po izvoru iz BiH poskrbi spletno mesto ali povezava na stran Safet Ali-Begov kutak (SABK, 2006), ki je samostojni etnično obarvan projekt kulturno-zabavnega značaja in je izpeljan v slovenščini.

SKLEP

Medmrežje oz. svetovni splet (kot njegov dominantni del) je nedvomno zelo priročno orodje za dostopanje do specifičnih informacij. Je tudi prostor nešteti poslovnih transakcij, kulturne potrošnje, družbenega in političnega komuniciranja in še marsičesa drugega. Medmrežni prostor lahko torej upravičeno prepoznavamo in uporabljamo kot orodje in relevantno raziskovalno polje pri proučevanju različnih družbenopolitičnih kontekstov in prostorov. S posodabljanjem aplikativnih metod in vsakokratnih medmrežnih analitičnih postopkov se lahko podobne raziskave, kot je pričujoča o Bosni in Hercegovini, izvedejo za katerokoli drugo državo ali regijo, kar prispeva k aktualnosti politično-geografskih spoznanj in družbenih pojavov v splošnem.

Prisotnost Bosne in Hercegovine ter njene reprezentacije na različnih spletnih mestih slovenskega dela svetovnega spleta smo ugotavljali s pomočjo analize števila in strukture zadetkov v slovenskem jeziku, in

Sl. 3: Spletna stran bošnjaškega portala v Sloveniji obvešča o dogodku visokega pomena (najvišja ocena), ki vabi na obisk prvega mednarodnega posvetovanja geografov Slovenije ter Bosne in Hercegovine. (Vir: SLOTEKBIR, 2006).
Fig. 3: Website of the Bosniak portal in Slovenia reporting on a major event (highest rating), inviting visitors to the first international conference of geographers of Slovenia and Bosnia and Herzegovina. (SLOTEKBIR, 2006).

sicer po izbranih domačih in tujih spletnih iskalnikih. Z upoštevanjem rezultatov iskanja po geslih ugotavljamo, da je prisotnost BiH glede na število zadetkov za "Bosna in Hercegovina" v slovenskem medmrežnem prostoru – v primerjavi z nekaterimi drugimi bližnjimi državami – relativno šibka, zlasti na obeh tujih iskalnikih (Google in Yahoo!), ki med primerjanimi gesli držav namenita najmanj zadetkov prav BiH. Izjema je spletno mesto Arnes.si, kjer Bosna in Hercegovina z relativno velikim številom zadetkov v dveh časovno oddaljenih primerjavah zaseda visoko mesto.

Struktura zadetkov po relevantnih vsebinah, ki se nanašajo na Bosno in Hercegovino, se razlikuje glede na iskalni vir, čeprav je določene podobnosti vendarle mogoče opaziti med iskalniki Arnes.si in Google.com ter med iskalnikoma Najdi.si in Yahoo.com. Vojna tematika (zlasti vojni zločini) je še vedno zelo prisotna, opaziti pa je mogoče naraščanje prispevkov o integracijskih procesih in gospodarskih temah, ki jim posledično sledijo športne, kulturne in turistične vsebine. Z vidika turistične ponudbe in povpraševanja je na spletnih straneh slovenskih turističnih agencij mogoče opaziti tako nekatere "izpostavljene" kot tudi "zapostavljene" kraje in območja v BiH.

Pogled v arhiv slovenskih množičnih medijev na svetovnem spletu razkrije, da se pozornost nekaterih ob spremembi globalnega geopolitičnega težišča preusmeri na druga "vroča območja", čeprav še vedno redno po-

krivajo teme o BiH. Na drugi strani pa so nekateri mediji oz. medijski portali Bosno in Hercegovino šele pred kratkim odkrili in ji posvečajo vedno več prostora. Vzrok za to lahko iščemo tudi v spremembi odnosa in pristopa uradne politike do širšega območja jugovzhodne Evrope.

Purcellova analiza državnih oz. vladnih spletnih strani s konca devetdesetih let namreč nazorno izpostavi tedanja prizadevanja Republike Slovenije po poudarjanju "evropskosti" in distanciranju od *balkanskosti*, ki se kaže kot "neevropska" (Purcell, 1999, 22). Po zaključnih pogajanjih in vstopu Slovenije v evroatlantske povezave se ozračje med politično elito očitno sprosti in njen odnos do Balkana je dosti manj zadržan, poleg tega pa so bile Sloveniji poverjene posebne naloge glede reintegracije omenjenega prostora ter vloga nekakšnega mostiča med Evropsko unijo in jugovzhodno Evropo.

V tem smislu je gotovo zanimivo, da lahko na spletnih straneh nevladnih organizacij ter bosansko-hercegovskih manjšinskih društev in sorodnih interesnih skupin v Sloveniji razberemo dokajšnjo komplementarnost z dominantnimi politično-ekonomskimi reprezentacijami v povezavi z BiH. Seveda so *manj prijetne teme* še vedno močno prisotne in pregovorno v primarnem fokusu nevladnih organizacij, je pa gotovo razveseljivo dejstvo, da se krepijo prispevki o solidarnosti, programih pomoči in kulturni izmenjavi med obema državama.

BOSNIA AND HERZEGOVINA IN THE SLOVENE 'PART' OF THE WORLD WIDE WEB

Simon KERMA

University of Primorska, Science and Research Centre of Koper, Institute for Mediterranean Humanities and Social Studies, SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1

University of Primorska, Faculty of Humanities Koper, SI-6000 Koper, Glagoljaška 8
e-mail: simon.kerma@zrs-kp.si; simon.kerma@fhs-kp.si

Jug BEBLER

University of Primorska, Faculty of Humanities Koper, SI-6000 Koper, Glagoljaška 8
e-mail: jussko@gmail.com

SUMMARY

The Internet or the World Wide Web (as its dominant part) is undoubtedly a very useful tool for accessing specific information. It is also an area of countless business transactions, cultural consumption, social and political communication and much more. The internet space can thus justly be recognised and used as a tool and a relevant research resource for studying various socio-political contexts and areas. By modernizing the methods of application and the current internet analytical procedures, studies similar to the present one concerning Bosnia and Herzegovina can be conducted for any other country or region, which contributes to the currency of the political-geographic findings and social phenomena in general.

The presence of Bosnia and Herzegovina and its representation in various websites of the Slovene 'part' of the World Wide Web has been studied through an analysis of the number and structure of research results in the Slovene language according to selected Slovene and foreign search engines. The search results have shown that the presence of Bosnia and Herzegovina according to the number of hits for "Bosnia and Herzegovina" in the Slovene internet area is – compared with some other nearby countries – relatively weak, especially in the two foreign search engines (Google and Yahoo!), which among the names of the countries entered for comparison found the lowest number of 'hits' precisely for Bosnia and Herzegovina. An exception is the Arnes.si website, in which Bosnia and Herzegovina ranked high with a relatively large number of hits in both measurements.

The structure of search results by relevant contents concerning Bosnia and Herzegovina differs according to the internet resource, although certain similarities between Arnes.si and Google.com, as well as between Najdi.si and Yahoo.com can still be found. War subjects (especially war crimes) are still very frequent, although recently an increase in the number of articles on integration processes and economic topics can be observed, followed by sport, cultural and tourist subjects. According to the tourist supply and demand present in the websites of Slovene tourist agencies it is also possible to locate some "favoured" and "disfavoured" towns and regions of Bosnia and Herzegovina.

A survey of the archival material of the Slovene mass media in the World Wide Web reveals that a shift of the global geopolitical centre of gravity directed the attention towards other 'hot zones,' although the Bosnia and Herzegovina news and topics are still being covered regularly. On the other hand, some media or media portals have discovered Bosnia and Herzegovina only recently, dedicating it now increasingly more space. One of the reasons for this can be found in the changed attitude and approach of official politics towards the wider region of south-eastern Europe.

Purcell's analysis of state or government web pages, dating to the late 1990s, clearly underlined the then efforts of the Republic of Slovenia in emphasising its "Europeaness [...], in sharp distinction with Balkanness, which [was] seen as 'un-European'" (Purcell, 1999, 22). Upon the conclusion of the negotiations and accession of Slovenia into Euro-Atlantic associations the atmosphere among the political elite has evidently relaxed and its attitude towards the Balkans is now much less restrained; in addition, Slovenia has been entrusted with special assignments regarding the reintegration of the mentioned region, and with the role of some kind of gateway between the European Union and south-eastern Europe.

In this sense it is certainly interesting to ascertain in the web pages of non-governmental organisations, Bosnian-Herzegovian minority societies and similar interest groups in Slovenia considerable complementariness with the dominant political-economic representations in connection with Bosnia and Herzegovina. Of course, the less pleasant topics are still very much present and proverbially in the primary focus of non-governmental organisations, but the fact that texts on solidarity, aid schemes and cultural exchange between the two states are on the increase is certainly most encouraging.

Key words: Bosnia and Herzegovina, internet, Slovene websites, political geography

LITERATURA IN VIRI

24ur.com (2006): [Http://24ur.com/naslovnica/index.php](http://24ur.com/naslovnica/index.php) (2006-06).

Amnesty (2006): Amnesty international Slovenije. [Http://www.amnesty.si](http://www.amnesty.si) (2006-09)

ARNES (2005): [Http://www.arnes.si/starting-points.htm](http://www.arnes.si/starting-points.htm) (2005-09)

ARNES (2006): [Http://www.arnes.si/starting-points.htm](http://www.arnes.si/starting-points.htm) (2006-09)

BH4 (2006): Društvo bosansko-hercegovskih študentov Slovenije. [Http://www.bh4.eu.tf](http://www.bh4.eu.tf) (2006-09)

Bufon, M. (2005a): Slovenija po letu 2004: mostišče med EU in Jugovzhodno Evropo? Knjižnica Annales Majora. Koper, Založba Annales.

Bufon, M. (2005b): Bosnia and Herzegovina pre- and after 1995: a European challenge. Glasnik ZRS Koper, 10, 8. Koper, 23–33.

Castells, M. (2001): The rise of the network society. Oxford, Blackwell.

Cobiss.si (2006): www.cobiss.si (2006-06)

Delo (2006): www.delo.si (2006-06)

DKV (2006): Društvo kulturni vikend. [Http://www.quickmouse.net/kvikend/index.htm](http://www.quickmouse.net/kvikend/index.htm) (2006-09)

Dnevnik (2006): [Http://www.dnevnik.si](http://www.dnevnik.si) (2006-06)

DZRS (2006): Državni zbor Republike Slovenije. [Http://www.dz-rs.si](http://www.dz-rs.si) (2006-09)

E-Kapija (2006): [Http://www.ekapija.com](http://www.ekapija.com) (2006-09)

Filantropija (2006): Slovenska filantropija. [Http://www.filantropija.org](http://www.filantropija.org).

- Finance (2006):** [Http://www.finance-on.net](http://www.finance-on.net) (2006-06)
- Galtung, J. (1994):** Coexistence in Spite of Borders: On the Borders in the Mind. V: Galluser, W. et al. (eds): Political Boundaries and Coexistence. Bern, Peter Lang, 5–14.
- GEA (2006):** Fundacija Gea 200. [Http://www.fundacija-gea2000.si](http://www.fundacija-gea2000.si) (2006-09)
- Globala (2006):** [Http://www.ljudmila.org/globala](http://www.ljudmila.org/globala) (2006-09)
- Google.com (2006):** [Http://www.google.com](http://www.google.com) (2006-06)
- GZS (2006):** Gospodarska zbornica Slovenije. [Http://www.gzs.si](http://www.gzs.si) (2006-09)
- HEJJ! (2006):** [Http://www.hejj.net](http://www.hejj.net) (2006-06).
- IOM (2006):** Interantional organisation for migration Ljubljana. [Http://www.iom.si](http://www.iom.si) (2006-09)
- Kompas (2006):** [Http://www.kompas.si](http://www.kompas.si) (2006-06).
- KPVRIS (2006):** Kabinet predsednika vlade Republike Slovenije. [Http://www.kpv-rs.si](http://www.kpv-rs.si) (2006-09)
- KUD FP (2006):** Kulturno umetniško društvo France Prešeren. [Http://www.kud-fp.si](http://www.kud-fp.si) (2006-09)
- Lastminutecenter.si (2006):** Ilirika - turistična agencija. [Http://www.lastminutecenter.si](http://www.lastminutecenter.si) (2006-06)
- Mat'kurja.com (2006):** [Http://www.matkurja.com](http://www.matkurja.com) (2006-06)
- Metelkova (2006):** Metelkova mesto. [Http://www.metelkova.org](http://www.metelkova.org) (2006-09)
- MGRS (2006):** Ministrstvo za gospodarstvo Republike Slovenije. [Http://www.mg.gov.si](http://www.mg.gov.si) (2006-09)
- MI (2006):** Mirovni inštitut. Inštitut za sodobne družbene in politične študije. [Http://mediawatch.mirovni-institut.si/novosti/](http://mediawatch.mirovni-institut.si/novosti/). www.mirovni-institut.si (2006-09)
- Mladina On-line (2006):** [Http://www.mladina.si](http://www.mladina.si) (2006-06)
- MORS (2006):** Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. [Http://www.mors.gov.si](http://www.mors.gov.si) (2006-09)
- MZZ (2006):** Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. [Http://www.mzz.gov.si](http://www.mzz.gov.si) (2006-09)
- Najdi.si (2006):** [Http://www.najdi.si](http://www.najdi.si) (2006-06)
- Oblak, T. (2002):** Podobe elektronske demokracije. Teorija in praksa, 39, 2. Ljubljana, 155–169.
- Oblak, T., Petrič, G. (2005):** Splet kot medij in mediji na spletu. Knjižna zbirka Media. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- PIC (2006):** Pravno-informacijski center nevladnih organizacij. [Http://www.pic.si](http://www.pic.si) (2006-09)
- Purcell, D. (1999):** The Slovenian state on the internet. Ljubljana, Open Society Institute, Mediawatch.
- Radio študent (2006):** [Http://www.radiostudent.si](http://www.radiostudent.si) (2006-06).
- RTVSLO.si (2006):** [Http://www.rtv slo.si](http://www.rtv slo.si) (2006-06).
- Raziskovalec.net (2006):** [Http://www.raziskovalec.net](http://www.raziskovalec.net) (2006-06).
- Resnick, D. (1998):** Politics on the Internet: the Normalization of Cyberspace. V: Toulouse, C., Luke, W.T. (eds): The Politics of Cyberspace. London, Routledge, 48–68.
- Relax (2006):** [Http://www.relax.si](http://www.relax.si) (2006-06)
- SA-BK (2006):** Safet Ali-Begov Kutak. [Http://freeweb.siol.net/alibeg18/](http://freeweb.siol.net/alibeg18/) (2006-09)
- Sem-on.net (2006):** [Http://www.sem-on.net](http://www.sem-on.net) (2006-09)
- Siol.net (2006):** www.siol.net (2006-06).
- SLOTEKBIR (2006):** Bošnjački Internet Portal u Sloveniji. [Http://www.slotekbir.net](http://www.slotekbir.net) (2006-09)
- Slovenija-turizem (2006):** [Http://www.slovenija-turizem.com](http://www.slovenija-turizem.com) (2006-06)
- Slowwwenia.com (2006):** [Http://www.slowwwenia.com](http://www.slowwwenia.com) (2006-06)
- SURS (2006):** Uporaba informacijsko-komunikacijska tehnologije (IKT) v gospodinjstvih in po posameznikih, Slovenija, 1. četrletje 2005. Statistične informacije št. 6, 9. januar 2006, Informacijska družba (29), št. 1. [Http://www.stat.si/doc/statinf/29-SI-100-0601.pdf](http://www.stat.si/doc/statinf/29-SI-100-0601.pdf) (2006-09)
- Triton turizem (2006):** [Http://www.triton-turizem.si](http://www.triton-turizem.si) (2006-06)
- Tunjić, F. (2004):** Vmesna Evropa: konfliktnost državnih teritorialnih meja. Koper, Založba Annales.
- UI turizem:** [Http://www.ui-turizem.com](http://www.ui-turizem.com) (2006-06)
- UPRS (2006):** Urad predsednika Republike Slovenije. [Http://www.up-rs.si](http://www.up-rs.si) (2006-09)
- Večer (2006):** [Http://www.vecer.si](http://www.vecer.si) (2006-06)
- Vočkić-Avdagić J. (2003):** The internet and public in Bosnia and Herzegovina. V: Spassov, O., Todorov, K. (eds): New media in Southeast Europe. Sofia, Südost-europäisches Medienzentrum, 50–72.
- Yahoo.com (2006):** [Http://www.yahoo.com](http://www.yahoo.com) (2006-06)